

Kitap Eleřtirisi

Ersel AYDINLI (der.), Uluslararası İlişkilerde Metodoloji, Koç Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 2021, ISBN: 978-625-8022-10-0

Taner KARAKUZU¹
İlker LİMON²

Türkiye’de uluslararası ilişkiler ve siyaset bilimi disiplinlerinde çalışan akademisyenlerin, Batılı meslektaşlarıyla aşık atamamalarının temelinde öznel ve nesnel sorunlar yatmaktadır. Öznel sorunların temelinde umumiyetle; iyi düzeyde bölge lisanı bilmeme, yöntem ve kuram bilgisinin noksanlığı, saha ve vaka araştırmalarına gereken önemin verilmesi gibi hususlar yatmaktadır. Nesnel sorunlar bağlamında ise maddi yetersizlikler dikkat çekmektedir. Bilhassa Türkiye’de sosyal ve beşerî bilimler disiplinlerinde faaliyet gösteren akademisyenlerin, alan çalışmalarındaki sınırlılıklarının birincil sebebi maddi imkânsızlıklardır. Anılan disiplindeki akademisyenleri destekleyecek vakıfların veya kurumların azlığı ve yetersizliği buz dağının görünen kısmıdır. Örneğin söz konusu disiplinlere mensup akademisyenlerin, üniversitelerin ve TÜBİTAK’ın proje veya araştırma desteklerinden aldıkları pay sadece %5’e tekabül etmektedir.

Yukarıda dile getirilen hususlar doğrultusunda tenkiti gerçekleştirilen eserin önemli bir yere sahip olduğu söylenebilir. Çünkü bu eser, sosyal ve beşeri bilimlerin önemli sorunlarından bir tanesi olan yöntem meselesini tüm boyutlarıyla ele alarak bilimsel kıstaslar çerçevesinde çözümlenmiştir. Ersel Aydınli tarafından “Uluslararası İlişkilerde Metodoloji” başlığı ile okuyucularla buluşturulmuş olan bu eser 14 bölümden meydana gelmiştir. Söz konusu kitap, geniş bir akademisyen kadrosu tarafından yazılmış olmasına rağmen âdeta tek bir müellifin kaleminden çıktığı izlenimi doğurmaktadır. Bu durum söz konusu eserin, iyi bir mantıksal örgüye sahip olduğunun bariz göstergesidir. Ayrıca kitabın iyi bir tashih aşamasından geçtiği anlaşılmaktadır. Bu açıklamaların ardından içeriğe ve bölümlere dair derli toplu bir şekilde aşağıdaki değerlendirme yapılabilir:

Aydınli, “Uluslararası İlişkiler Disiplininde Metodolojik Yoksulluk ve Azgelişmişlik” başlıklı bölüm çerçevesinde adeta kitabın bel kemğini oluşturmuştur (s.11-20). Giriş mahiyetinde kaleme alınan bu bölümde yazar yöntemin önemini vurgulayarak Türkiye’deki mevcut durumu eleştirel bir bakış açısıyla gözler önüne sermiştir. Bu doğrultuda yazar yöntem konusuna yeterince önem verilmediğini aşağıdaki ifadelerle kelimelere dökmektedir:

“[...] Ne yazık ki Türkiye’deki çoğu uluslararası ilişkiler bölümünde metodoloji, hak ettiği yeri hâlâ bulamamıştır. Buna dair ipuçları bu bölümlerin mezunlarında görülmektedir. Lisansüstü öğrencilerin tezlerinde açık bir araştırma sorusunun, yazın incelemesinin ve net bir metodolojik tanımlamanın olmaması; analize geçildiğinde de ifade edilen yöntemin gerçek anlamda uygulanmaması sıklıkla tekrarlanan üzücü bir hâl almıştır[...]” (s.12).

Aydınli, Türkiye’de uluslararası ilişkiler disiplininde yapılan akademik çalışmaların yöntem açısından noksanlıklarını ortaya koyarak bu disipline mensup akademisyenlerin

¹ Öğr. Gör. Trakya Üniversitesi Uzunköprü Meslek Yüksekokulu, E-mektup: tanerkarakuzu@trakya.edu.tr, ORCID: 0000-0002-2487-8964

² Öğr. Gör. Dr. Trakya Üniversitesi Uzunköprü Meslek Yüksekokulu, E-mektup: ilkerlimon@trakya.edu.tr, ORCID: 0000-0001-8668-6733

Batılı meslektaşlarıyla rekabet edebilmeleri için öncelikle yöntem bilimsel hususları öğrenmeleri ve bunların yönettikleri lisansüstü tezlerde uygulanmalarını sağlamaları gerektiğini savunmaktadır.

Gonca Biltekin “Uluslararası İlişkilerde Soru Odaklı Araştırma ve Literatür Taraması” başlıklı bölümde (s. 21-40) soru odaklı araştırmanın mahiyetinin ne olduğunu aydınlatarak yazın taramasının nasıl yapılması gerektiği suallerine yanıt aramıştır. Bu minvalde yazar bilhassa araştırma sorusunun nasıl kurgulanması ve hangi evrelerden geçilerek hazırlanması gerektiğini ayrıntılı bir şekilde ortaya koymuştur.

Kitabın diğer on iki bölümünde uluslararası ilişkiler alanında yapılan araştırmalarda kullanılan yöntemler masaya yatırılmıştır. Bu minvalde yazarlar; kullanılan yöntemleri, söz konusu yöntemlerin neden yeğlendiklerini ve araştırma merhalesinde deneyimledikleri öznel tecrübeleri okuyucuyla paylaşmayı ihmal etmemişlerdir. Yazarlar eserin bu kısımlarında nicel, nitel ve karma yöntemlerin nasıl kullanılmaları gerektiği hususuna eğilmişlerdir. Nicel yöntemler; “Türk Siyaseti Çalışmalarında Zamansal Ufuklar: Nedensel Olmayan Betimlemelerin Hâkimiyeti ve ‘Küresel Isınma’ Türü Nedensellik” [Şener Aktürk (s.41-64)], “Çatışma Çalışmalarında Geniş Örneklemli (Large-N) Analiz” [Belgin Şan Akca (s.65-96)], “Bilişimsel Uluslararası İlişkiler: Akışkan Veri, Programlama ve İnternet Araştırmalarının Disiplin Katkısı Ne Olabilir?” [Akın Ünver (s.97-134)], “Otomatik Metin Analizi ve Uluslararası İlişkiler: Twitter İçin Özgün Bir Teknik ve Uygulaması” [Emre Hatipoğlu, Osman Zeki Gökçe, İnanç Arın ve Yücel Saygın (s.135-166)] ve “Beklenen Fayda Modellemeleri ve Oyun Teorisinin Uluslararası İlişkilerde Uygulanması: İran’ın Nükleer Programı Hakkındaki Uluslararası Pazarlıklara Dair Bir Değerlendirme” [Özgür Özdamar (s.167-202)] başlıklı bölümlerde mümkün mertebe ayrıntılı bir şekilde örnek olaylar üzerinden çözümlenmiştir.

Yukarıda zikredilen bölümlerden sonra Ali Fisunoğlu’nun kaleme almış olduğu “Uluslararası İlişkilerde Sistem Dinamikleri Modellemesi” (s. 203-232) başlıklı bölüm ile İsmail Erkam Sula tarafından okuyucularla buluşturulmuş olan “Dış Politika Analizinde Eklektik Bir Metodolojik Yaklaşım: Türk Dış Politikası Roller ve Olayları Veri Seti” (s.233-278) başlıklı bölümler gelmiştir. Fisunoğlu söz konusu bölümde uluslararası ilişkiler araştırmalarında sistem dinamikleri modellemesine ve uygulamalarına dair değerlendirmelerde bulunmuştur. Ayrıca yazar anılan modelin, nicel ve nitel yöntemleri tamamlama açısından sahip olduğu öneme vurgu yapmıştır. Sulan ise dış politika çözümlerinde uygulanan “rol kuramının” ve “olay veri yaklaşımının” önemini dile getirmiştir.

Derlemenin aşağıda dile getirilen bölümlerinde ise nitel yöntemler örnek olaylar bağlamında çözümlenmiştir. Bu bölümler; “Söylem Analizi: Avantaj ve Dezavantajlar” [Senem Aydın Düzgit ve Bahar Rumelili (s.279-306)], “Uluslararası Olanı Tarihselleştirerek Ufkunu Açmak: Karşılaştırmalı Tarihsel Analiz” [Mustafa Serdar Palabıyık (s.307-334)], “Uluslararası Tarih Çalışmak ve Gizlilik: Türk Dış Politikasında Eksik Boyut” [Egemen Bezci (s.335-350)], “Niteliksel Mülakatlarda Düşünümsel Yaklaşım Üzerine Yeniden Düşünmek” [Alper Kaliber (s.351-374)] ve “Uluslararası İlişkilerde Seferberlik Tuzağı: Açık Seferberliği Bir Pazarlık Aracı Olarak Kullanırken Savaşın Kaçınmayı Başaramamanın Nedenlerine Dair Çoklu- Yöntemli Bir Keşif” [Konstantinos Travlos (s. 375-420)] şeklinde sıralanmıştır.

Kaynakçada birincil verilere müracaat edildiği ve bilhassa Anglosakson kaynaklarının tercih edildiği gözlerden kaçmamıştır. Yapıtın tamamında referans gösterme yöntemi olarak klasik dipnot sisteminin benimsenmiş olması okuyucuya büyük bir kolaylık sağlamıştır. Sonuç itibarıyla tenkiti gerçekleştiren derlemenin hazırlanmasında büyük bir emek sarf edildiği anlaşılmaktadır. Bu kitabın içerik ve teknik bakımlardan bilimselliği şek ve

şüpheye mahal bırakmayacak şekilde aşikârdır. Eser, uluslararası ilişkiler disiplininde yöntemin önemini gözler önüne sermiştir. Derlemeye yapılabilecek tek eleştiri kitabın tüm sayfalarının siyah-beyaz basılmasından mütevellit bu durumun özenle -özgün- hazırlanmış olan 30 tablonun ve 25 şeklin anlaşılmasını oldukça zorlaştırdığı hususudur. Gelecek baskılarda bu durumun düzeltilmesi yerinde olacaktır.